

Az egyesület további munkásságáról az 1925. és 1926. évi közgyűlések jegyzőkönyvi kivonatain kívül az 1925—26. évi titkári jelentés számol be. A titkári jelentés közállapotaink és a magyar ág. hitv. ev. egyház állapotának távlatából rajzolja meg az ev. középfokú iskolák helyzetét és nemzetnevelő hivatását. Az egyesületi élet minden fontos mozzanatára kiterjedő jelentésből örömmel értesülünk a tagok buzgó munkásságáról és arról, hogy az egyesület hivatalos tanügyi lapot indít meg. A *Jelentések* sorozata a vallásánári szakosztály 1925—26. évi működéséről szóló beszámolóval záródik.

Bárcsai Károly.

Baresai Károly: Költők, írók jellemrajza. Beszédék. Győr, 1926.

Az iskolai ünnepélyek célja, hogy olyan gondolatokat és érzéseket keltsenek az ifjúság lelkében, melyekre a rendes tanításban nem kínálkozik mindig alkalom, vagy olyan gondolatokat és érzéseket mélyítsenek el, melyeket csáráit az iskola mindennapi munkája vetette fel. Az énnult öt esztendőben annyi dicső nagyunkat ünnepeltük az iskolákban, hogy érdemes volna az ünneplések és megemlékezések nevelői hatását külön megvizsgálni.

Szerzőnk összegyűjtötte és kinyomatta Arany, Petőfi, Tompa, Vörösmarty, Madách, Jókai, Széchenyi és Eötvös emlékünnepein elmondott beszédeit. A rövid kis megemlékezések abban különböznek az átlagbeszédektől, hogy a szerző nem akarja velök a nemzet nagyjainak életét és minden tevékenységét vázlatosan bemutatni, hanem mindegyikben a gondolatok néhány gyöngyét foglalja ízléses keretbe. A szerző azokat a gondolatokat mutatja be, melyek pedagógus lelkét különösen megragadták, vagy azokat, melyekkel a tanítónövendékek lelkét közelebb tudta hozni nevelői hivatásukhoz.

A magyar költők és írók gondolatainak ily irányú méltatása és kiaknázása még munkásaira vár. Pedig ennél szebb feladata, hivatása a magyar tanárnak, tanítónak alig lehet. A szerző könyvecskéjét ebből a szempontból értékeljük és melegen üdvözljük.

Quint József.

Helen Parkhursts Dalton-Plan und seine Verwendung in England von Marie Steinhaus. (Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht. Neuere Pädagogik im Ausland. Erstes Heft.) 1925. Verlag von Julius Beltz in Langensalza. 86 l.

Aki a Dalton-tervről, erről a jövő iskolareformjában — úgy látszik — jelentékeny szerepre hivatott iskolarendszerről más úton még nem szerzett tudomást, annak ajánlhatjuk a fentírt című kis füzetet. Különösen első része, melynek „Osztályrendszerünk és a Dalton-terv“ a címe, ad felvilágosítást az új rendszerről. Megalapítója, Parkhurst Helén, amerikai tanítónő, egy ideig Montessori Mária vezetése alatt működött Olaszországban, majd a Montessori-iskolák felügyelőnöje lett Kalifornia, későbbben egész Amerika részére. 1918-ban lemondott erről a Montessori-iskoláknál viselt hivataláról és a maga útján

kezdett járni, melyhez az első tapogatózó kísérleteket már régebben, jóval előbb, mintsem Montessori Mária befolyása alá került volna, megtette. A maga tervét Daltonban, egy amerikai városban, vezette be egy iskolába, melybe fiúk és leányok jártak. Ezt a daltoni iskolát meglátogatta egy londoni pedagógus hölgy, aki aztán a *Times* supplementjében ismertette Parkhurst Helén kísérletét. A Dalton-terv, miként ezentúl általánosan hívják, nagy feltűnést keltett az angol tanügyi körökben és egy londoni városi iskolának, a Streatham County Secondary Schoolnak igazgatónöje már 1920-ban bevezeti e tervet iskolájában és még ugyannak az évnek augusztusában beszámol a nyilvánosság előtt eredményeiről. Nemsokára ezután keletkezik a Dalton-terv — a Dalton Laboratory Plan — érdekében egy társulat „The Dalton Association“, 1922 nyarán pedig tíznapos konferenciát tartanak Bristolban, mely számos előadásban és jelentésben kizárólag a Dalton-tervvel foglalkozik.

Miben is áll a Dalton-terv vagy más néven a laboratóriumi rendszer? Mindenekelőtt abban, hogy megszünteti a régi osztályrendszert. Az osztálytermek helyébe a laboratóriumok, vagyis az egyes tantárgyak számára való munkatermek lépnek. Ezek a munkatermek mindent tartalmaznak, ami a tanulóknak öntevékenységéhez szükséges: készülékeket, műszereket, modelleket, térképeket, tabellákat és mindennemű könyvet (tankönyveket, vezérlonalakat, olvasókönyveket, szótárakat). Ezekben a munkatermekben dolgozik a növendék lehetőleg önállóan egészen határozott konkrét feladatokon. A számára kitűzött évi pensumokon, a havi és heti feladatokon belül teljes szabadsága van. Minden tanító felállít a maga tárgyában egy minimális, egy közép- és egy maximális feladatot. A gyenge tanuló a maximális programot választja, a maga tempója szerint dolgozik és nem kell folyton attól tartania, hogy más túlszárnyalja. Nemsokára nő aztán munkáereje és önbizalma és sokszor néhány eredményes kísérlet után a közép- vagy maximális programhoz nyúl. Tehetségeinek és hajlamainak megfelelőleg a tanuló az egyik tárgyból a maximális programot választhatja, egy másikkól a minimálist és egy harmadikkól esetleg a középprogramot. A tehetséges tanuló fejlődésének különösen kedvez a Dalton-terv. A lassú gondolkodású vagy rest tanulók nem gátolják őket gyors előmenetelükben. Önként vállalnak munkát a programmon túl is: olvasást, írásbeli dolgozatokat, kísérleteket az iskolában és otthon. A tanító készséggel ellenőrzi ezeket a házi munkálatokat is, jöllehet ezek egészen önkéntesek. A végzett munkát a növendékek mindennap bejegyzik erre a célra szolgáló naplókba. Ezeknek mintáit a szerzőnő bemutatja füzeté végén: Nem lehet itt feladatunk a Dalton-rendszer egyéb részleteinek ismertetése, a szerzőnőnek a londoni Dalton-iskolák vezetőitől talán nagyon is kedvezően befolyásolt ítéleteit sem akarom reprodukálni. Csak fel akartam hívni a figyelmet az előttem levő füzetre, illetőleg arra az új iskolarendszerre, melynek, mint már fent jeleztem, nagy jelentősége lehet a közel jövőben az iskola, különösen a középiskolák felső évfolyamai reformjában.

Füzeté második részében a szerzőnő azokról a megfigyeléseiről számol be.

melyeket 1923 októberében szerzett néhány londoni iskola látogatása közben. Az ismertetett iskolák nagyrészt a Dalton-terv szerint vagy legalább is szellemében dolgoznak, csak az egyik, a Howard Secondary School, működik egy másik terv, a „Howard-terv“ szerint, mely az iskola vezetőjének, Miss O'Brien Harrisnak alkotása. Steinhaus Mária erről az iskoláról is sok jót tud mondani.

Waldapfel János

Die Paedagogik Plutarchs und ihre Quellen nach den echten Schriften der Moralia. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der philosophischen Fakultät (I. Sektion) der Ludwig-Maximilians-Universität zu München vorgelegt von Luise Müller. München, 1926. 132 l.

Plutarchos pedagógiájának feldolgozása mindig hálás feladat volt. A mi irodalmunkban is sokszor foglalkoztak vele. Fináczy *Az ókori nevelés történetében* (már az első kiadásban is) hat dolgozatot tud felsorolni, mely a szereztetreméltó és nagyhatású írónak pedagógiáját tárgyalja. Ezek a régibb feldolgozások első sorban a Περὶ παιδων ἀγωγῆς (De liberis educandis, A gyermekek neveléséről) című írásra vonatkoztak, melyet sokáig Plutarchosnak tulajdonítottak. E kis munka valódiságát későbbben kétségbe vonták, de még nem régen is voltak, kik valódinak tekintették. Legújabbban német filológusok határozottan amellett foglaltak állást, hogy nem Plutarchostól való. Az előtünk levő doktori dissertatio írója is ehhez a véleményhez csatlakozik és végleg eldöntöttnek látva a kérdést, a *De liberis educandis* és egyéb, szintén nem valódiaknak ítélt munkák kizárásával igyekszik Plutarchos pedagógiáját bemutatni. Ezt hangsúlyozza már a címben is (nach den echten Schriften der Moralia).

Dissertatitónk a moraliák valódi darabjai, mégpedig nemcsak a szorosabb értelemben vett pedagógiai jellegűek (milyenek a „Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν, Miképen kell az ifjúnak költeményeket hallgatnia?“ és a „Περὶ τοῦ ἀκούειν, A hallgatásról“ címűek), hanem az etikai, politikai és egyéb tartalmúak alapján is, de még a moraliákon kívül a Βίοι παράλληλοι (Párhuzamos életrajzok) tekintetbevételével, állítja össze Plutarchosnak a nevelésre vonatkozó kijelentéseit, megállapítja azoknak jellegét forrásainak; illetőleg a reá befolyással volt filozófiai iskoláknak szempontjából, jellemezni próbálja Plutarchost, mint gyakorlati nevelőt és tanítót, és meghatározza Plutarchos pedagógiájának viszonyát kortársai, a prusai Dion, Seneca és Quintilianus nézeteihez. Egészben véve szorgalmas dolgozat kevés eredetiséggel és alig új eredménnyel.

Tanulságosak a munka végén található, több mint harminc lapra terjedő jegyzetek, melyek egyrészt a főszövegben említettekhez adnak parallel helyeket, másrészt jobban részletezik Plutarchos forrásait vagy éppenséggel modern pedagógiai felfogásokat ismertetnek Plutarchos tanításaival kapcsolatban. Legyen szabad az utóbbi jegyzetek sorából egyet kiemelni, mely nincs minden pikantéria nélkül. Dolgozatának abban a részében, mely Plutarchos nézeteit a nőképzésről ismerteti, említi a szerző Plutarchosnak egy érdekes